

P R A E F A T I O

neratio tribuatur. Hinc Aristoteles, qui minus tamen pietati, & religioni, quam praeceptor huius Plato, deditus fuisse videtur, magnam agrorum partem ijs, qui religionem in urbibus administrarent, in Politicis suis attribuit. Neque id immerito: Religio etiam sola, cum omnis concordiae & civilis unitatis fundamentum existat, Politiae ornamentum ac vinculum, qui Religionem perturbat, auferre videtur. Ad eò quidem, ut quemadmodum bene constituendae ordinandaeque Politiae prima elementa sunt Religionum sacrarum momenta ac rationes: Ita declinantis Reipubl. ne dicam inclinatae cunabula sunt Religionum socordia, indiligentia, neglectus. Quid etenim in ea Repub. bene fieri unquam poterit, in qua nullus Dei metus, nulla Religio, nulla fides in officio ciues conseruat, & à prauis actionibus coërcet? Nam illi, qui legum terrore nil rectè faciunt, qua, obsecro, mente urgebuntur à cæde, à latrocinij, à rapinis abstinere, ne in testimonijs mentiantur, ne fraude circumueniant alium, nisi Religionis pietatisque reuerentia, falsa mens territa, ad iustitiae rudimenta ad cultum insituatur? Illa Deum vereri, parentes amore, à turpitudine abstinere, id denique, quod honestum & æquum, mentes humanas docet. Præclare Cicero, libr. de Deorum natura primo scribit: Religione ac pietate erga Deum sublata, fidem & humani generis societatem, & iustitiam, virtutum omnium excellentissimam, tolli. Itaque Dryopes, quò deprauatas de Religione sententias, & superstitiones ac nouos de ea sermones, ex Atheniensium Reipubl. profigaret, legem tulit, qua capitale censebatur esse, de Deo non rectè sentire, siue de Religione, nouos, in Rempubl. ritus, introducere. Imò ne ipsi quidem, qui cæco mentis errore, prouidentiam diuinam, cum omni religione reiiciunt, qui cuncta in hoc Vniuerso, fatali quadam necessitate agi, animas, vñ cum corporibus interire existimant, quos atheos, vocamus, hanc à communi plebe, defendi sententiam vellunt, ad eò, ut id se credere, nec fateantur aperte, nec Rempubl. ad eam formam institui cupiant, ut nullius religionis exercitio populus in officio contineatur, cum inde inuitabilem politiarum ruinam subsequi non ignorent. Symmachus apud Prudentium, cum veteri Deorum cultui, omni tamen superstitione contaminato, inualecente Christianorum fide, permultum autoritatis decedere animaduertet, & Aram, quam veluti consiliorum dictorumque omnium testem, multis religiosissime in senatu annis coluerant, eiici, & conculcari videret, Legationem ad Romani Imperij Principes Augustos, pietatis nomine, suscepit, in qua prisca Religionis statum, Imperij, & Politiae dignitatem conseruasse, multis argumentis confirmat, Religionem autem spretam, publica, inquit, subsecuta est fames, & spes prouinciarum omnium, messis agra decepit. Non sunt hæc vitia terrarum, nihil imputemus astris, nec rubigo segetibus obfuit, nec auena fruges necauit, sacrilegio annus exaruit. Necesse enim fuit perire omnibus, quod Religionibus negabatur. Veruntamen, quam ob rem nos, qui verum, in vera Religione veneramur, ac colimus Deum, cum ijs, qui falorum deorum religionem defendunt, qui vana superstitione, simulachra muta, & aras adorant imagines, disputationem suscipimus? Cum nos eam, quæ vera & beata est, profiteamur, eiusque finis sit, imitari quem colis. Quis autem turpissima eorum scelera unquam imitari cupiat, quos multorum deorum, fertile sæculum, in Diuorum ordinem recepit? Quorum cultus vera Religio censeretur non potest, eò, quod summo bono, cultorem non reddit beatum. Ea igitur Christiana, hoc est, vera Religio putanda est, quæ sola efficit, ut homo hominem charum habeat, eumque sibi fraternitatis vinculo sciat esse constrictum, siquidem Pater idem omnibus Deus est, ut Dei, patrisque communis beneficia cum ijs, qui non habent, partiatur, nulli noceat, nullum premat, non fores claudit hospiti, non aurem precanti, sed sit largus, beneficus, liberalis, quas regias esse laudes Tullius existimauit. Vnde planè apparet, præcipuum Religionis munus & institutum esse, ne iniuria quis alium afficiat, sed quod verè, optimorumque hominum sententia, bonum est, præstet. Quo ille respexisse videtur, qui mundam & immaculatam Religionem aequè Deum & patrem hanc esse descripsit, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo. Hæc fuit profectò aurei sæculi religiosa iustitia, ut inquit Lactantius libro de iustitia, cap. 6. quæ Ioue primum regnante, corrupta, mox & ipso, & omni eius progenie consecrata, deorumque multorum suscepto cultu, fuerat omnis sublata. Pari quoque ratione, inuectis in Ecclesiam Dei, superstitionis nouorum dogmatum sententijs, pristinae & auitæ religionis marcescente vigore, ciuium dissidia, & perniciose factiones nascuntur, quæ partium deinde studia gignunt, quorum qui defensiones suscipiant, infinitis calamitatibus politicam Reip. formam, seditionibus intestinis, & domesticis bellis euertunt, Magistratus reuerentiam ciuium animis eximunt; dicacibus famosisque libellis omnia miscent, turpissima conuiciorum plaustra, in eos, qui in nuper inuentas opinionum sententias non statim iurant, nefariè ingerunt, ut maledici potius, & contumeliosi filatores, quam alicuius religionis defensores esse videantur. Præclare Eusebius historiae Ecclesiasticae lib. 10. cap. 7. Ex pluribus, inquit, rebus apparet, Religionem, in qua summa custoditur sanctitatis reuerentia, si extenuetur, magna pericula adferre Rebusp. Ac rursus eandem, si legitimè tractetur & custodiatur, maximam prosperitatem Roman. Imperio